

# ИНСТИТУТ ПО ФИЛОСОФИЯ И СОЦИОЛОГИЯ

## БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

Утвърдил:

Директор на ИФС

Проф. дсн Емилия Ченгелова

### ДОКТОРСКА ПРОГРАМА „ТЕОРИЯ НА ПОЗНАНИЕТО“ УЧЕБЕН ПЛАН

**Образователно-квалификационна степен:** доктор

**Обучаващо звено:** Секция „Знание и реалност: модели, методологии и евристики“

**Професионално направление:** 2.3. Философия

**Специалност:** Теория на познанието

**Срок на обучение:** от 3 до 5 години

**Форма на обучение:** редовна (срок на обучение: 3 години), задочна (срок на обучение: 4 години), самостоятелна подготовка (срок: 5 години)

#### *Анотация на програмата*

Програмата предлага образователна и научна степен „доктор“ в област на висше образование 2. „Хуманитарни науки“, професионално направление 2.3. „Философия“. Тя е акредитирана с решение на НАОА от 17.07.2019 г. (Протокол №12) за период от ПЕТ години с обща оценка 9.14.

#### *Профил на програмата*

ДП „Теория на познанието“ към ИФС, БАН е насочена към специализация в областта на епистемология, с акцент върху съвременната аналитична епистемология. В теоретичен план, ДП обхваща и проследява няколко основни проблеми, свързани с анализа на познанието, с теориите за обосноваването на нашите убеждения, проблемът за скептицизма, природата на свидетелството (evidence), критическото мислене, логиката на нашите убеждения, както и познавателния принос на отделните познавателни способности, в това число - на въображението. Обръща се внимание на различни видове знание, не непременно от пропозиционален вид, като практическото знание, самопознанието, знанието чрез свидетелство (testimony), вплътеното и разширеното познание. Проследяват се новите дискусии в епистемологията, свързани с теми от социалната епистемология като проблема за несъгласието между експерти, етика и прагматика на убежденията, и приложна епистемология. Поощрява се използването на натурализирана методология от страна на докторантите, която се съчетава с философска рефлексия, защото това обогатява работата им и я прави потенциално по-видима за по-широка международна аудитория. Под „натурализирана методология“ се има предвид, че те се стимулират да проучват релевантни изследвания от областта когнитивната наука и невронауките, свързани с техния изследователски проект. Това е тенденция и практика в много съвременни центрове по философия в света и ние се стремим да не изоставаме от тази тенденция. Имаме подготвени специалисти, които могат да подпомагат докторантите в четенето на научни статии и проучването на емпиричен материал от когнитивни източници, ако подобни изследвания биха осмислили философския проект на докторанта и биха го направили по-видим и по-разпознаваем сред широк кръг от учени.

#### *Мисия на програмата*

Мисията на ДП по „Теория на познанието“ е да изгради специалисти, които са способни и мотивирани да участват наравно с техни колеги от престижни световни институции на международни конференции, в международни проекти в областта на епистемологията и да публикуват статии в реферирани и индексирани международни списания. Също така, нашата мисия е да запазим тези хора в България, след тяхното образование, за да развият българската наука. Ако докторантите възнамеряват да се занимават с академична дейност след обучението си, нашата цел е да ги подготвим за академична кариера, което, от своя страна, предполага създаване на комплекс от компетенции и навици, описани в следващия раздел, които са необходими за успешна академична кариера. Завършилите програмата ще могат автоматично да започнат кариера в областта на епистемологията и близките до нея дисциплини като философия на съзнанието. Благодарение на постигнатите компетенции, те ще могат лесно да се специализират в други области на философията, ако имат желание и възможност. Наш стремеж е също така, да подготвяме специалисти, които да имат възможност да участват в интердисциплинарни проекти, например с когнитивни учени, експерти по образованието и пр., както и учители по философия в средните училища.

Ако докторантите не възнамеряват да се занимават с академична дейност след обучението си, то идеята е те да придобият способности за аналитично мислене, синтезиране на сложен материал, за компетентно достигане до оригинални идеи, както и изграждане на цялостна визия по различни въпроси - качества, които могат да бъдат ценни в различни сфери на професионална реализация.

### ***Професионални компетенции, придобивани след успешна защита на докторска дисертация***

Завършилите ДП по „Теория на познанието“ докторанти придобиват комплексни компетенции за бъдеща академична кариера в областта на епистемологията и възможност за специализация в други области от философията. Те придобиват умения за задълбочено разбиране на сложни философски текстове, реконструкция на аргументи, способност за достигане и аргументиране на оригинални тези въз основа на изследван материал. Също така, те придобиват умения за презентирание на идеите си в кратка форма, както и изнасяне на доклади на международни конференции. Обучението им включва и придобиване на умения за писане на философски статии, които отговарят на съвременния стандарт за качество, което ще им даде възможност да публикуват в реферирани и индексирани философски списания, особено в областта на епистемологията.

Програмата осигурява гъвкава специализация, позволяваща на успешно завършилите образованието си докторанти да се реализират не само в областта на науката и образованието но и във всички професии в рамките на държавни институции, публични органи или неправителствени организации, ангажирани с публични политики, свързани със знанието и обучението, в екипи по разработването на изкуствен интелект, както и в държавни и публични институции, чиято работа изисква експертно оценяване на човешки ресурси и интелектуални постижения (от Националния класификатор на професиите и длъжностите, които могат да бъдат заемани са в група 2633/6004 – Философи, група 231 – Преподаватели във висши училища; 233 Учители по общообразователна подготовка в средното образование (V-XII клас); 263-Специалисти по обществени науки и религиозни специалисти 1212-Ръководители по управление на човешки ресурси.

## СТРУКТУРА НА ПРОГРАМАТА

**Професионална квалификация:** Философ

**Равнище на квалификацията:** ОНС „Доктор“

**Специфични условия за прием:** Приемът се основава върху резултатите от докторантския изпит по специалността и по чужд език

**Ред на признаване на предходно обучение:** Стандартен административен ред

**Квалификационни изисквания и правила за квалификация:** Осигуряването на подготовката на докторантите в БАН в рамките на Докторантското училище и изпълнението на образователната им и научна програма става въз основа на кредитна система. Докторантът се допуска до предзащита, ако е набрал минимум 200 кредита.

**Брой кредити:** 200 кредита

Кредитите се набират от следните дейности на докторанта:

1. **ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА ПРОГРАМА** (Задължителен минимум от 130 точки)

1.1. Успешно положен изпит по базов специализиран предмет – 40 точки

1.2. За зачетен допълнителен курс за осъществяване на обща базова подготовка в съответното научно направление или в интердисциплинарно направление, свързано с темата на дисертацията – 20 т. с минимум 2 курса x 20 т. = 40 т.;

1.3. Успешно положен изпит по езикова подготовка – 25 т.;

1.4. Успешно положен изпит по компютърни умения – 25 т.

**Брой изпити:** 5 изпита

*Таблица 1: Образователна програма*

№	Наименование	Форма на оценяване	Кредити	Аудиторна заетост	Извънаудиторна заетост	Общо заетост
1	Базов специализиран предмет	Изпит	40	0	180	180
2	Допълнителен курс 1	Изпит	20	30	130	160
3	Допълнителен курс 2	Изпит	20	30	130	160
4	Езикова подготовка	Изпит	25	120	Не е означена	120
5	Компютърни умения	Изпит	25	30	Не е означена	30
<b>Общо кредити:</b>			<b>130</b>	<b>Общо заетост:</b>		<b>650</b>

2. **АПРОБАЦИЯ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА НАУЧНАТА ПРОГРАМА** (Задължителен минимум от 40 точки)

**Докладване пред научни форуми на научни резултати по темата на дисертацията:**

2.1. Доклад пред научен семинар на ПНЗ – 8 т.;

2.2. Доклад пред научно мероприятие в страната – 24 т.;

2.3. Доклад пред научно мероприятие в чужбина или пред международно научно мероприятие у нас – 32 т.

**3. ПУБЛИКАЦИИ НА НАУЧНИ РЕЗУЛТАТИ ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИЯТА (Задължителен минимум от 30 точки)**

Точките, свързани с публикации на научни резултати по темата на дисертацията, трябва да бъдат съобразени с минималните изисквания по научни области от „Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в БАН“, приет с Решение на ОС на БАН от 20.05.2019 г.

*Таблица 2: Брой точки по показатели (Област 2. Хуманитарни науки)*

Група от показатели	Показател	Брой точки
Г	Публикувана монография, която не е представена като основен хабилитационен труд	100
	Публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен "доктор" или за присъждане на научна степен "доктор на науките"	75
	Статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация	30/n
	Статии и доклади, публикувани в нереперирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове	10/n
	Студии, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация	45/n
	Студии, публикувани в нереперирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове	15/n
	Публикувана глава от колективна монография	20/n
	Съставителство на сборници	40/n

**Изисквания за завършване:** Разработване и защита на докторска дисертация

**Възможности за продължаване на обучението:** в постдокторантски програми на български и чуждестранни университети

Изготвила учебния план:  
доц. д-р Марина Бакалова

**УЧЕБНИ КУРСОВЕ**  
**ДОКТОРСКА ПРОГРАМА „ТЕОРИЯ НА ПОЗНАНИЕТО“**

**ПРОГРАМА НА УЧЕБЕН КУРС**

1. Наименование на курса: Въведение в аналитичната епистемология
2. Тип на курса: избираем (по обща базова подготовка в съответното научно направление)
3. Равнище на курса (ОНС): доктор
4. Име на лектора: доц. д-р Марина Бакалова

<b>Учебна заетост</b>	<b>Форма</b>	<b>Хорариум</b>
Аудиторна заетост	Лекции	30
	Семинарни упражнения	0
<b>Обща аудиторна заетост</b>		<b>30</b>
Извънаудиторна заетост	Идеен проект	90
	Проучване на литература	40
<b>Обща извънаудиторна заетост</b>		<b>130</b>
<b>ОБЩА ЗАЕТОСТ</b>		<b>160</b>

<b>№</b>	<b>Формиране на оценката по дисциплината</b>	<b>% от оценката</b>
	Участие в работата на секцията	50
	Изпит	50

**Анотация на учебната дисциплина:**

Целта на лекционния курс е да даде основни познания на докторантите в областта на съвременната аналитична епистемология. Темите, които ще бъдат представени и обсъдени, заедно с характерните за тях проблеми и подтеми са анализът на познанието, теориите за оправдаването, проблемът за скептицизма както и различни разклонения от съвременната епистемология: аретическата епистемология, контекстуализмът, натурализираната епистемология, социалната епистемология, етиката и прагматиката на вярванията, епистемологията на несъгласието и оправдаването чрез въображение.

**Предварителни изисквания:**

Основни познания в областта на епистемологията.

**Очаквани резултати:**

Като резултат от курса, докторантите ще бъдат способни да четат с разбиране статии в областта на аналитичната епистемология и да се ориентират в най-новите дискусии от тази област. Също така, курсът включва развиване на уменията за писане на добре структурирани и аргументирани статии според световния стандарт на рефериранияте и индексирани философски списания.

**Учебно съдържание**

№	Тема:	Хорариум
1	Анализ на познанието	2
2	Скептицизъм	2
3	Теории за познавателното оправдаване	2
4	Знанието преди всичко	2
5.	Епистемологически интернализъм и екстернализъм. Принципът КК vs. принципът на чувствителността (The Sensitivity Principle) и принципът на безопасността (The Safety Principle)	2
6	Природата на свидетелството (evidence)	2
7	Практическо знание	2
8.	Самопознание	2
9	Аретическа епистемология	2
10	Проблемът за ценността на знанието	2
11	Еволюционна епистемология	2
12	Въплътено познание	2
13	Социална епистемология	2
14	Проблемът за несъгласието	2
15	Етика и прагматика на вярванията (убежденията)	2

## Конспект за изпит и основна библиография

№	Въпрос
1	<p><b>Анализ на знанието</b></p> <p><b>. Знанието като истинно и оправдано вярване (убеждение).</b></p> <p><b>. Проблемът на Гетие.</b></p> <p>- Steup, Matthias and Ram Neta, "Epistemology", <i>The Stanford Encyclopedia of Philosophy</i> (Spring 2024 Edition), Edward N. Zalta &amp; Uri Nodelman (eds.), URL = &lt;<a href="https://plato.stanford.edu/archives/spr2024/entries/epistemology/">https://plato.stanford.edu/archives/spr2024/entries/epistemology/</a>&gt;.</p> <p>- Ichikawa, Jonathan Jenkins and Matthias Steup, "The Analysis of Knowledge", <i>The Stanford Encyclopedia of Philosophy</i> (Summer 2018 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = &lt;<a href="https://plato.stanford.edu/archives/sum2018/entries/knowledge-analysis/">https://plato.stanford.edu/archives/sum2018/entries/knowledge-analysis/</a>&gt;.</p> <p>- Gettier, Edmund, 1963. "Is Justified True Belief Knowledge?", <i>Analysis</i>, 23: 121–123, [достъпно онлайн].</p> <p>- Карагеоргиева, А., Ангелова-Елчинова, М., Начев, К. (съст.) (2023) „Увод в епистемологията. Антология“, Изд. Св. Климент Охридски“, виж <i>Секция I</i>.</p> <p>- Карагеоргиева, Анета 2013. „Увод в съвременната теория на познанието” София: Проектория</p>
2	<p><b>Скептицизъм</b></p> <p><b>Академичен скептицизъм. Проблемът на Агрипа.</b></p> <p><b>Картезиански скептицизъм. Скептическият аргумент в съвременната епистемология.</b></p> <p>Comesaña, Juan and Peter Klein, "Skepticism", <i>The Stanford Encyclopedia of Philosophy</i> (Spring 2024 Edition), Edward N. Zalta &amp; Uri Nodelman (eds.), URL = <a href="https://plato.stanford.edu/archives/spr2024/entries/skepticism/">https://plato.stanford.edu/archives/spr2024/entries/skepticism/</a></p> <p>Steup, Matthias and Ram Neta, "Epistemology", <i>The Stanford Encyclopedia of Philosophy</i> (Spring 2024 Edition), Edward N. Zalta &amp; Uri Nodelman (eds.), URL = &lt;<a href="https://plato.stanford.edu/archives/spr2024/entries/epistemology/">https://plato.stanford.edu/archives/spr2024/entries/epistemology/</a>&gt;, виж параграф 6.</p> <p>Карагеоргиева, А., Ангелова-Елчинова, М., Начев, К. (съст.) (2023) „Увод в епистемологията. Антология“, Изд. Св. Климент Охридски“, виж <i>Секция I</i>. Виж <i>Секция III</i>.</p>
3	<p><b>Теории за познавателното оправдаване.</b></p> <p><b>Фундационализъм</b></p> <p>- Hasan, Ali and Richard Fumerton, "Foundationalist Theories of Epistemic Justification", <i>The Stanford Encyclopedia of Philosophy</i> (Fall 2022 Edition), Edward N. Zalta &amp; Uri Nodelman (eds.), URL = <a href="https://plato.stanford.edu/archives/fall2022/entries/justep-foundational/">https://plato.stanford.edu/archives/fall2022/entries/justep-foundational/</a></p> <p>- Korcz, Keith Allen, "The Epistemic Basing Relation", <i>The Stanford Encyclopedia of Philosophy</i> (Spring 2021 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <a href="https://plato.stanford.edu/archives/spr2021/entries/basing-epistemic/">https://plato.stanford.edu/archives/spr2021/entries/basing-epistemic/</a></p>

	<p><b>2. Кохерентизъм</b> Olsson, Erik, "Coherentist Theories of Epistemic Justification", <i>The Stanford Encyclopedia of Philosophy</i> (Winter 2023 Edition), Edward N. Zalta &amp; Uri Nodelman (eds.), URL = <a href="https://plato.stanford.edu/archives/win2023/entries/justep-coherence/">https://plato.stanford.edu/archives/win2023/entries/justep-coherence/</a></p> <p><b>3. Рилайабилитизъм</b> Goldman, Alvin and Bob Beddor, "Reliabilist Epistemology", <i>The Stanford Encyclopedia of Philosophy</i> (Summer 2021 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <a href="https://plato.stanford.edu/archives/sum2021/entries/reliabilism/">https://plato.stanford.edu/archives/sum2021/entries/reliabilism/</a></p> <p><b>4. Контекстуализъм</b> - Rysiew, Patrick, "Epistemic Contextualism", <i>The Stanford Encyclopedia of Philosophy</i> (Winter 2023 Edition), Edward N. Zalta &amp; Uri Nodelman (eds.), URL = <a href="https://plato.stanford.edu/archives/win2023/entries/contextualism-epistemology/">https://plato.stanford.edu/archives/win2023/entries/contextualism-epistemology/</a></p> <p>Карагеоргиева, А., Ангелова-Елчинова, М., Начев, К. (съст.) (2023) „Увод в епистемологията. Антология“, Изд. Св. Климент Охридски“, виж <i>Секция I</i>. Виж <i>Секция II</i></p>
4	<p><b>Знанието преди всичко.</b> - Williamson, Timothy, 2000. <i>Knowledge and its Limits</i>, OUP.</p> <p>Карагеоргиева, А., Ангелова-Елчинова, М., Начев, К. (съст.) (2023) „Увод в епистемологията. Антология“, Изд. Св. Климент Охридски“, виж <i>Секция V</i>.</p>
5	<p><b>Епистемологически интернализъм и екстернализъм. Принципът КК vs. принципът на чувствителността (The Sensitivity Principle) и принципът на безопасността (The Safety Principle)</b> - Pappas, George, "Internalist vs. Externalist Conceptions of Epistemic Justification", <i>The Stanford Encyclopedia of Philosophy</i> (Spring 2023 Edition), Edward N. Zalta &amp; Uri Nodelman (eds.), URL = <a href="https://plato.stanford.edu/archives/spr2023/entries/justep-intext/">https://plato.stanford.edu/archives/spr2023/entries/justep-intext/</a></p> <p>Карагеоргиева, А., Ангелова-Елчинова, М., Начев, К. (съст.) (2023) „Увод в епистемологията. Антология“, Изд. Св. Климент Охридски“. Виж стр. 127-153 и стр. 102-127.</p> <p>Comesaña, J., 2005. "Unsafe Knowledge," <i>Synthese</i>, 146(3): 395–404.</p> <p>Sosa, E., 1999. "How to Defeat Opposition to Moore," <i>Noûs</i>, (Supplement: Philosophical Perspectives, 13, Epistemology) 33: 141–153.</p>
6	<p><b>Природата на свидетелството (evidence)</b> Kelly, Thomas, "Evidence", <i>The Stanford Encyclopedia of Philosophy</i> (Winter 2016 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <a href="https://plato.stanford.edu/archives/win2016/entries/evidence/">https://plato.stanford.edu/archives/win2016/entries/evidence/</a></p>
7	<p><b>Практическо знание.</b> Pavese, Carlotta, "Knowledge How", <i>The Stanford Encyclopedia of</i></p>

	<p><i>Philosophy</i> (Fall 2022 Edition), Edward N. Zalta &amp; Uri Nodelman (eds.), URL = <a href="https://plato.stanford.edu/archives/fall2022/entries/knowledge-how/">https://plato.stanford.edu/archives/fall2022/entries/knowledge-how/</a></p> <p>Карагеоргиева, А., Ангелова-Елчинова, М., Начев, К. (съст.) (2023) „Увод в епистемологията. Антология“, Изд. Св. Климент Охридски“. Виж стр. 185-102.</p>
8	<p><b>Самопознание</b></p> <p>Gertler, Brie, "Self-Knowledge", <i>The Stanford Encyclopedia of Philosophy</i> (Winter 2021 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <a href="https://plato.stanford.edu/archives/win2021/entries/self-knowledge/">https://plato.stanford.edu/archives/win2021/entries/self-knowledge/</a></p>
9	<p><b>Аретическа епистемология.</b></p> <p>Turri, John, Mark Alfano, and John Greco, "Virtue Epistemology", <i>The Stanford Encyclopedia of Philosophy</i> (Winter 2021 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <a href="https://plato.stanford.edu/archives/win2021/entries/epistemology-virtue/">https://plato.stanford.edu/archives/win2021/entries/epistemology-virtue/</a></p>
10	<p><b>Проблемът за ценността на знанието.</b></p> <p>Pritchard, Duncan, John Turri, and J. Adam Carter, "The Value of Knowledge", <i>The Stanford Encyclopedia of Philosophy</i> (Fall 2022 Edition), Edward N. Zalta &amp; Uri Nodelman (eds.), URL = <a href="https://plato.stanford.edu/archives/fall2022/entries/knowledge-value/">https://plato.stanford.edu/archives/fall2022/entries/knowledge-value/</a></p>
11	<p><b>Еволюционна епистемология.</b></p> <p>Bradie, Michael and William Harms, "Evolutionary Epistemology", <i>The Stanford Encyclopedia of Philosophy</i> (Spring 2023 Edition), Edward N. Zalta &amp; Uri Nodelman (eds.), URL = <a href="https://plato.stanford.edu/archives/spr2023/entries/epistemology-evolutionary/">https://plato.stanford.edu/archives/spr2023/entries/epistemology-evolutionary/</a></p> <p>Radnitzky, G. and W. W. Bartley. 1987, <i>Evolutionary Epistemology, Theory of Rationality and the Sociology of Knowledge</i>, LaSalle, Ill: Open Court.</p>
12	<p><b>Въплътено познание</b></p> <p>Shapiro, Lawrence and Shannon Spaulding, "Embodied Cognition", <i>The Stanford Encyclopedia of Philosophy</i> (Winter 2021 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <a href="https://plato.stanford.edu/archives/win2021/entries/embodied-cognition/">https://plato.stanford.edu/archives/win2021/entries/embodied-cognition/</a>.</p> <p>Lakoff, G. and M. Johnson. 1999. <i>Philosophy in the Flesh: the Embodied Mind and its Challenge to Western Thought</i>. New York: Basic Books.</p>
13	<p><b>Социална епистемология</b></p> <p>O'Connor, Cailin, Sanford Goldberg, and Alvin Goldman, "Social Epistemology", <i>The Stanford Encyclopedia of Philosophy</i> (Summer 2024 Edition), Edward N. Zalta &amp; Uri Nodelman (eds.), forthcoming URL = <a href="https://plato.stanford.edu/archives/sum2024/entries/epistemology-social/">https://plato.stanford.edu/archives/sum2024/entries/epistemology-social/</a></p> <p>Haddock, A., A. Millar, and D. Pritchard. (eds.) 2010. <i>Social Epistemology</i>. Oxford: Oxford University Press.</p>
14	<p><b>Проблемът за несъгласието.</b></p> <p>Frances, Bryan and Jonathan Matheson, "Disagreement", <i>The Stanford Encyclopedia of Philosophy</i> (Spring 2024 Edition), Edward N. Zalta &amp; Uri Nodelman (eds.), URL = <a href="https://plato.stanford.edu/archives/spr2024/entries/disagreement/">https://plato.stanford.edu/archives/spr2024/entries/disagreement/</a></p>

	Feldman, R. and T. Warfield.(eds.) 2010. Disagreement. Oxford: Oxford University Press.
15	<p><b>Етика и прагматика на вярванията (убежденията)</b></p> <p>Chignell, Andrew, "The Ethics of Belief", <i>The Stanford Encyclopedia of Philosophy</i> (Spring 2018 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <a href="https://plato.stanford.edu/archives/spr2018/entries/ethics-belief/">https://plato.stanford.edu/archives/spr2018/entries/ethics-belief/</a></p> <p>Matheson, J. and R. Vitz. (eds.) 2014. The Ethics of Belief. Oxford: Oxford University Press.</p>

Изготвил: доц. д-р Марина Бакалова